

INFOBLAD

Förtroendet till lokalsamhället och risken för bostadsbränder

Antal omkomna i bostadsbränder har under de senaste decennierna planat ut och Nollvisionen verkar just nu svåruppnåelig. Dessutom verkar det ha skett en ökad riskpolarisering. I dagsläget finns god kunskap både i forskarvärlden och den lokala räddningstjänsten hur både bostadsbränder och den relaterade dödligheten kan minskas, dock finns en låg villigheten bland mer riskutsatta grupper att använda sig av preventiva metoder. Orsakerna till att preventions- och beredskapsviljan är låg i dessa utsatta grupper är till stor del okänt.

Syfte och Mål

Detta projekt syftade till att undersöka hur upplevd risk för skada till följd av bostadsbrand varierar mellan kommuner och olika grupper av individer, samt hur den upplevda risken förhåller sig till tillit till lokalsamhället. Projektet undersöker två olika sorters tillit, dels tillit till de som bor i ens närområde och dels tillit till lokala offentliga institutioner, för att förstå hur tillit till samhällets förmåga och till medmänniskor kan spela en roll för hur man upplever sin risk att drabbas av brand.

Relationen mellan upplevelse av risk, objektiv risk, upplevd samhällsförmåga (tillit/förtroende) och faktisk samhällsförmåga har i projektet använts som fyra perspektiv med vilka man kan förklara svårigheterna med preventivt arbete.

Delstudie 1 fokuserade på individnivå, där vi undersökte upplevd risk i förhållande till olika sociodemografiska grupper, och förhöll dem till både tillit till grannar och till lokala institutioner. Delstudie 2 syftar istället till att undersöka den kommunala nivån, med syfte att förstå hur tillit och upplevd risk förhåller sig till olika kommuners faktiska förmåga att skydda individer mot att skadas i bostadsbrand.

Metoder

Detta projekt har använt sig av sekundärdata från flera olika databaser. Centralt har varit data från det Länsförsäkringsfinansierade projektet Tillitsbarometern som mäter tillit och riskuppfattning i ett urval av kommuner i Sverige.

Tillitsbarometern är en befolkningsundersökning som studerar olika typer av tillit och förtroende bland ett slumpmässigt urval av invånare 18–85 år i 49 kommuner runtom i Sverige. Datainsamlingar har genomförts 2009, 2017 och 2020. Projektet utgick huvudsakligen från data från Tillitsbarometern 2020.

Tillsammans med olika frågor om tillit, upplevd trygghet, riskuppfattning samt deras förtroende för samhällets förmåga till riskhantering samlas sociodemografiska data in (t.ex. ålder, kön, födelse land, inkomst, utbildning, m.m.). För detta projekt har dels ett index för lokal-institutionell tillit använts, men också frågor om tillit till grannar samt till vilken grad man upplever risken är att skadas i en bostadsbrand. För att studera hur olika typer av kommuner varierar, har kommunerna grupperats efter deras aggregerade nivå av tillit respektive upplevd risk. Därefter användes data från Kolada och MSB för att undersöka hur dessa kommungrupper skiljer sig utifrån ett gjorts utifrån ett antal mått om effektivitet och förmåga till samhällsskydd.

FINANSIERAD AV

Brandforsks verksamhet möjliggörs av stöd från olika organisationer i samhället. Läs mer om våra stödorganisationer på www.brandforsk.se

INFOBLAD

Resultat

Flera viktiga resultat har framkommit från detta projekt.

- Tidigare studier har indikerat att en felaktig riskuppfattning skulle kunna förklara varför högriskgrupper inte implementerar brandsäkerhetsinterventioner. Detta projekt ifrågasätter tydligt detta antagande. Med några få undantag (mest noterbart mäns låga riskuppfattning och kvinnors höga riskuppfattning) är individer med riskfaktorer för att skadas allvarligt eller omkomma i en brand mer oroliga än de individer som har skyddsfaktorer. Att så är fallet har betydande implikationer på det förebyggande arbetet då det innebär att skyddsåtgärder inte utblir till följd av bristande riskuppfattning och -förståelse.
- Trots att exempelvis genomsnittliga uttryckningstider inte är allmän kunskap verkar invånare uppfatta om den faktiska kommunala skyddsnivån (och därmed risken) är hög eller låg. Från ett praktiskt perspektiv är detta intressant då det innebär att (i likhet med den individuella risken) eventuella val kring individuella skyddsåtgärder tas med en kännedom om riskbilden. Detta stärker ytterligare bilden att individer är riskmedvetna.
- Ett annat viktigt resultat från detta projekt är att det verkar finnas en generell koppling mellan att människor med hög tillit skulle uppleva risken att skadas i brand som mindre. Givet att exempelvis räddningstjänsten är intresserad av att minska individens rädsla skulle det därför vara rimligt att tillitsskapande åtgärder skulle minska individens rädsla. För räddningstjänsten skulle tillitsskapande åtgärder kunna vara en viktig del av arbetet – inte minst om relationen mellan individuell prevention och förtroende benades ut ytterligare.
- Ett tredje, lite överraskande resultat är att förtroende för lokalsamhällets institutioner verkar minska i takt med förbättrad och mer effektiv service. Även om det finns forskning som tyder på att deltidsbrandmannens integrerade roll i samhället bidrar starkt till en gemenskap och ett förtroende för organisationen, så tyder resultaten på att en jakt på ökad effektivitet och liknande objektiva måttstockar (såsom kommunala jämförelser) inte kommer öka förtroendet bland invånarna. Däremot kan möjligtvis en integrering av räddningstjänsten i samhället (genom användning av värn och deltidsstyrkor) öka förtroendet.

PROJEKTGRUPPEN

